

kolegov. Samo ugibamo lahko, kakšna bi bila Kahlova Karantanija, če bi mu bilo na voljo celotno Grafenauerjevo delo.

Kahl v veliki meri gradi tudi na imenoslovnih analizah, ob predpostavki, da vsa obravnavana imena izvirajo iz 7. ali 8. st. Da je bil ponekod žrtev zastarelih arheoloških konceptov, je "zasluga" počasnega uveljavljanja novosti v arheologiji. Avtor poudarja, da je njegova podoba zgolj ena od možnih rekonstrukcij. Orisati podobo države, o kateri imamo tako malo podatkov, je težaško delo. Malo je opornih točk in v veliki meri gre za iskanje nedefiniranih struktur. To pa je ovisno od zornega kota. Zato ni važno, ali se ponekod s Kahlom strinjamo ali ne, važno je,

da se skušamo živeti v njegov zorni kot. To nam daje možnost ugledati nekaj novega, neznanega, prav lahko tudi drugačnega od tistega, kar je videl Kahl. Da bi nam to olajšal, je svojo knjigo zavestno napisal dialoško. Odtod beseda *vprišanja* v naslovu. Sledimo lahko njegovemu razmišljanju, vprašanjem, ki jih postavlja sebi in drugim, opozorilom za bodoče raziskovalce, na kaj naj ne pozabijo. To je knjiga, s katero se je mogoče pogovarjati, da - celo posvetovati.

Andrej PLETERSKI

Nove slovenske arheološke monografije 1999-2002

V prejšnji številki *Arheološkega vestnika* (53, 2002) so izšli kratki prikazi novih slovenskih arheoloških monografij, ki so bile objavljene v letih 1995-1998 pri raznih arheoloških ustanovah in založbah v Sloveniji oz. monografij, ki so jih slovenski avtorji izdali v tujini. Gre za publikacije s področja arheologije in antičnih študij, posebej antične zgodovine, ter s področja t. i. pomožnih ved. Sklenjeno je bilo, da bodo prikazi oz. recenzije novih slovenskih monografij izhajali vsako leto. Pričujoča rubrika je nadaljevanje lanske, v naslednji številki pa si bomo prizadevali, da bi poleg objave recenzij in prikazov knjig, ki so izšle v preteklem letu, zapolnili morebitne vrzeli in predstavili knjige,

ki smo jih v teh dveh letih morda spregledali ali pa jih ni bilo mogoče predstaviti iz kakšnega drugega razloga. V bodoče bi radi predstavili tudi pomembne doprinose slovenskih arheologov, ki so jih le-ti objavili v obliki člankov ali poročil v raznih arheoloških in drugih revijah doma in na tujem.

V tem zvezku *Arheološkega vestnika* objavljamo poleg prikazov tudi nekaj recenzij. Ker smo želeli pridobiti čim več recenzij, ni bilo mogoče predstaviti vseh knjig, ki so izšle v omenjenem obdobju; vse ki manjkajo, bodo predstavljene v naslednji številki. Tujejezične recenzije načeloma ne bodo prevedene.

Marjeta ŠAŠEL KOS

Zakladi tisočletij. Zgodovina Slovenije od neandertalcev do Slovanov. D. Božič et al. Ljubljana 1999. Založba Modrijan. Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za arheologijo. ISBN 961-6183-68-0. 430 strani, 736 slik.

V knjigi *Zakladi tisočletij* so sodelavci vodilnih slovenskih znanstvenih inštitucij, Inštituta za arheologijo in Narodnega muzeja Slovenije v številnih krajših prispevkih predstavili različna arheološka obdobja.

V uvodu A. Pleterski obravnava arheologijo kot vedo, njene raziskovalne metode in predmet dela, M. Šašel Kos pomembnejše antične vire, J. Dular pa razvoj slovenske arheologije, njene prelomnice in najpomembnejše akterje. Starejšo in srednjo kameno dobo predstavi I. Turk (24-51), medtem ko A. Velušček (54-75) predstavi mlajšo kameno in bakreno dobo. Povzameta geološko in arheološko kronologijo, dotakneta se klimatskih sprememb in živalstva ter rastlinstva, predstavita gospodarstvo in materialno kulturo ter najpomembnejša najdišča iz posameznih obdobj. Posebej obravnava najnovejša odkritja. I. Turk predstavi Divje Babe I nad Reko v dolini Idrijce, ki so edino najdišče z najdbami poslednjih neandertalcev in prvih kromanjoncev pri nas. V bakreni dobi oz. v eneolitiku so poleg pojava metalurgije bakra velike spremembe vidne tudi v naselitveni in družbeni strukturi, slednje potrjujejo predvsem grobišča. Obdobje bronaste (78-97) in starejše železne dobe (100-149) predstavi J. Dular, obdobje železne dobe pa D. Božič (150-183). Predstavita kulturne skupine, način poselitve, gospodarstvo, trgovino, materialno in duhovno kulturo ter pomembnejša najdišča kot je Škocjan z nasebino, grobiščem in kulturnim prostorom z Mušjo in Okostno (Skeletno) jamo za

obdobje bronaste dobe, Poštela, Vir pri Stični, Most na Soči in drugi za starejšo železno dobo ter Mokronog, Vinica in Idrija pri Bači ter nekaj drugih za mlajšo železno dobo. Rimsko dobo predstavijo J. Horvat, M. Šašel Kos in P. Kos (186-291). J. Horvat in M. Šašel Kos sta v skupnih prispevkih obravnavali štiri rimska mesta Slovenije (Emona, Celeja, Petoviona in Nevidunum), njihov pomen in razvoj. Predstavljena so tudi vsa druga pomembna manjša rimska naselja in cestne postaje. M. Šašel Kos analizira zgodovinska dejstva in pisne vire, kot so votivni, nagrobni in drugi napisi, predstavi prometne poti, religijo ter socialno razslojenost družbe in pomembnejše družine, medtem ko P. Kos obravnava pomen novcev v arheologiji in oriše njihov razvoj. S svojimi prispevki je J. Horvat osvetlila materialne sledi, arhitekturo mest in podobo podeželja, trgovino, gospodarstvo, obrt, kmetijstvo in vsakodnevne predmete, življenje in igre. Čas propada rimskega cesarstva in prodorov barbarskih ljudstev predstavi R. Bratož in S. Ciglencečki (291-361). R. Bratož predstavi zgodovinska dejstva od časa cesarja Dioklecijana do propada zahodnega rimskega cesarstva ter vzpon krščanstva. S. Ciglencečki osvetli spremembe v poznoantični naselitveni strukturi - pojav višinskih naselbin kot so Tonovcov grad, Rifnik pri Šentjurju, Karnij in Ajdovski gradec, predstavi tudi grobišča ter materialno in duhovno kulturo poznoantičnih prebivalcev in barbarskih ljudstev, ki so se v vse večjem številu naseljevala na območju današnje Slovenije. Staroslovansko obdobje predstavi A. Pleterski in T. Knific (364-4059). A. Pleterski oriše širitve Slovanov, poselitveno sliko tistega časa, obliko naselij, družbeno ureditev, materialno in duhovno kulturo ter pomembnejša najdišča, medtem kot T. Knific predstavi Gradišče nad Bašljem.